

1 **Trygghet i fellesskap: Norge og verden**

2 *Internasjonal uttalelse fra Arbeiderpartiets landsmøte, april 2021*

3 4 **Innledning**

5 Arbeiderpartiets utenrikspolitikk skal ivareta norske interesser og er forankret i våre grunn-
6 leggende sosialdemokratiske verdier: frihet, likhet og solidaritet. Vi er en del av et fellesskap
7 på tvers av landegrensene. Norges trygghet og velstand er bygget på forpliktende og
8 fungerende internasjonalt samarbeid.

9
10 Vår verden preges av mer uro, endring og uforutsigbarhet. Spenningene mellom stor-
11 maktene tiltar. Risikoen øker for nye våpenkappløp. Raske og dramatiske klimaendringer vil
12 få alvorlige konsekvenser for internasjonal stabilitet og vår felles velferd. Folkestyrets
13 frammarsj har møtt en motbølge, også på vårt eget kontinent. Grunnleggende menneske-
14 rettigheter er under angrep. 80 millioner mennesker er på flukt. Ulikhetene vokser, både i
15 Norge og i land verden over. Koronapandemien har forsterket mange av disse endringene.

16
17 Norsk utenrikspolitikk må håndtere alle disse utfordringene parallelt. Et urolig farvann krever
18 en stø hånd ved roret og god navigasjon. Å trekke seg tilbake er ikke i Norges interesse. Vi
19 vil videreføre hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk slik de ble utmeislet av ulike Ap-regjeringer
20 siden andre verdenskrig: FN og folkeretten, NATO-alliansen og EØS-avtalen.

21
22 Men i en tid preget av mer uro og uforutsigbarhet trenger norsk utenrikspolitikk flere bein å
23 stå på. Det er for eksempel ubrukte muligheter i et tettere nordisk sikkerhetspolitisk
24 samarbeid. For å ivareta Norges interesser og verdier må vi evne å balansere og bygge nye
25 allianser. I tillegg vil nå løfte klimapolitikken inn i utenriks-, utviklings- og ikke minst
26 handelspolitikken i bred forstand.

27
28 Vi går til valg på et utenrikspolitisk program for en tryggere, mer rettferdig og grønnere
29 verden. Arbeiderpartiets internasjonale engasjement favner vidt. Denne uttalelsen er et
30 supplement til partiprogrammet.

31
32 Vår verden står overfor utfordringer ingen land kan løse alene. Men Olof Palmes tilnærming
33 gjelder også i utenrikspolitikken: «Samhället är människans verk. Om något är fel kan vi
34 ändra på det.» Klimakrisen forblir vår tids største utfordring, men produksjonen av fornybar
35 energi øker og verdens land maktet å bli enige om en ambisiøs Paris-avtale. Satsing på
36 vaksiner, mødre- og barnehelse har reddet millioner av menneskeliv. Flere enn noen gang
37 får oppleve å fylle fem år. Vi har oppnådd viktige framskritt for nedrustning med
38 internasjonale forbud mot miner og klasevåpen.

39 40 **Verden etter pandemien**

41 I land uten andre sikkerhetsnett enn familien mistet millioner av mennesker livsgrunnlaget
42 over natta. Pandemien stengte skoler over hele verden. Mange barn vil ikke komme tilbake
43 på skolen igjen, særlig jenter. Framgangen innen likestilling har blitt satt flere år tilbake. Flere
44 unge jenter har blitt tvangsgiftet. Verden trenger en global dugnad for å rette opp det tapte.
45 Det vil dreie seg om rettferdig og solidarisk fordeling av vaksiner for å få samfunn i gang, om
46 å sikre skolegang, om å forsterke innsatsen for å bekjempe vold mot kvinner, om tilgang på
47 prevensjon og trygge aborter. En Ap-ledet regjering vil gå i bresjen i denne globale
48 dugnaden.

49 50 **Folkestyre og rettigheter under press**

51 Vi kan ikke ta folkestyret, rettstaten eller menneskerettighetene for gitt. At demokratiet kan
52 være skjært opplevde vi 6. januar med stormingen av Kongressen i Washington DC. De siste
53 årene har demokratiet i verden vært i tilbakegang. Bare en femtedel av jordens befolkning

54 lever i fullverdige demokratier. Både i autoritære regimer og i demokratier i tilbakegang har
55 koronapandemien blitt brukt som brekkstang for ytterligere innstramminger.

56
57 Også i Europa settes grunnleggende demokrati- og rettstatsverdier under press. Ungarn har
58 de siste årene blitt degradert fra «fritt» til bare «delvis fritt» av organisasjonen Freedom
59 House. I Polen utfordres stadig domstolenes uavhengighet. Viktige menneskerettigheter
60 undergraves når polske kommuner og fylker utroper seg til «LHBT-frie soner».

61
62 I mange land verden over har nedstenging av internett blitt et hyppig brukt verktøy for å
63 hindre menneskerettighetsforsvareres kamp for frihet og demokrati. Arbeiderpartiet vil
64 arbeide internasjonalt for å gi selskaper verktøy for å avvise autoritære regimers forsøk på å
65 innskrenke innbyggernes ytrings- og demonstrasjonsfrihet.

66
67 På vårt eget kontingent vil vi hegne om viktige rettigheter og prinsipper gjennom styring og
68 forvaltning av EØS-midlene i Sentral-Europa og gjennom internasjonalt samarbeid i
69 organisasjoner som Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa
70 (OSSE).

71
72 Arbeiderpartiet vil jobbe mot innskrenkning av folkestyret, rettstaten og menneske-
73 rettighetene og bekjempe folkeretts- og menneskerettsbrudd uansett hvor de måtte finne
74 sted. Det er i Norges interesse å samarbeide med Kina på en rekke områder, men vi må
75 også kunne ta opp vår bekymring for uigurene og andre minoriteters rettigheter. Vi vil arbeide
76 internasjonalt for et sterkere vern av menneskerettighetsforsvarere, som fagorganiserte,
77 studenter og fredelige demonstranter.

78 79 **Kjernevåpen**

80 Etter atombombene over Hiroshima og Nagasaki sensommeren 1945 har menneskeheten
81 heldigvis unngått at atomvåpen har blitt brukt i krig. De humanitære konsekvensene vil være
82 katastrofale og langvarige om bare ett av verdens gjenværende 13.100 atomvåpen-
83 stridshoder skulle detonere. Bruk av atomvåpen er etter humanitærretten allerede i dag
84 folkerettslig illegitimt og uakseptabelt – gjennom de humanitærrettslige prinsippene om å
85 unngå overdreven skade og unødvendig lidelse, i tillegg til atomvåpens manglende evne til å
86 skille mellom stridende og sivile.

87
88 De siste tiårene har et nett av ulike nedrustningsavtaler bidratt til å redusere atomtrusselen.
89 Antallet atomstridshoder er redusert fra 70.000 på 1980-tallet. I dag må vi likevel dessverre
90 konstatere at atomvåpen igjen spiller en mer framtrødende rolle i internasjonal sikkerhets-
91 politikk: Ikke bare Iran og Nord-Korea, men også utviklingen i Sør-Asia med økt spenning
92 mellom atommaktene India og Pakistan gir grunn til bekymring.

93
94 Terskelen for faktisk å bruke kjernevåpen senkes med utvikling av nye taktiske atomvåpen.
95 Internasjonale avtaler for å begrense antallet atomvåpen og forhindre at flere stater skaffer
96 seg slike våpen, forvitrer, brytes og sies opp – med konsekvenser for norsk og europeisk
97 sikkerhet.

98
99 Når verden rundt oss endrer seg, må vi justere vår utenrikspolitikk. Norges nedrustnings-
100 politikk har de siste årene dessverre blitt bygget ned og nedprioritert av høreregjeringen.
101 Arbeiderpartiet går inn for at Norge igjen inntar en ledende rolle i det internasjonale
102 nedrustningsarbeidet.

103
104 Konkret handler en mer aktiv nedrustningspolitikk for eksempel om at Norge nå internt i
105 NATO må arbeide for at bortfallet av INF-avtalen om mellomdistanseraketter med
106 atomstridshoder ikke medfører en ny rustningsspiral med utplassering av nye raketter og
107 våpensystemer i Europa.

108

109 Norge må ta til motmæle mot den konservative Johnson-regjeringens planer om å utvide
110 Storbritannias atomarsenal. Verden trenger færre atomvåpen, ikke flere.

111
112 Med Arbeiderpartiet i regjering fikk Norge i 2010 gjennomslag for at NATOs strategiske
113 konsept baserer seg på målet om en atomvåpenfri verden. Internt i NATO må Norge arbeide
114 for å redusere kjernevåpenenes rolle i NATOs forsvarskonsepter når NATOs strategi-
115 dokumenter nå skal revideres.

116
117 En mer aktiv nedrustningspolitikk handler om igjen å sette søkelys på og dokumentere de
118 humanitære konsekvensene av atomvåpen. De sosialdemokratiske utenriksministrene i
119 Tyskland og Sverige har ikke underskrevet forbudstraktaten, men har tatt et felles initiativ for
120 å få ny framgang i atomnedrustningsarbeidet (Stockholm-initiativet). En ny Ap-ledet regjering
121 vil ta aktivt del i dette arbeidet og vektlegge de humanitære konsekvensene av atomvåpen.

122
123 I tillegg handler en mer aktiv nedrustningspolitikk ikke minst om økt norsk innsats for å
124 bevare nedrustningsavtalene vi faktisk har: ikkespredningsavtalen NPT og atomavtalen med
125 Iran. Det er positivt at START-avtalens reduksjoner og begrensinger for strategiske kjerne-
126 våpen er forlenget til 2026, men avtaleverket bør utvides til å omfatte både flere våpentyper
127 og flere land enn USA og Russland.

128
129 Her hjemme har Norge i praksis hatt et eget nasjonalt atomvåpenforbud i snart 65 år etter at
130 statsminister Einar Gerhardsen på NATO-toppmøtet i 1957 fastslo at Norge ikke ønsket «å
131 opprette lagre av atomvåpen på norsk område eller installere utskytningsbaser for mellom-
132 distanseraketter». Denne politikken har tjent oss godt.

133
134 Arbeiderpartiet vil jobbe aktivt for balansert og gjensidig atomnedrustning innen rammen av
135 ikkespredningsavtalen NPT, med et langsiktig mål om et internasjonalt forbud mot kjerne-
136 våpen. Målet om balansert og gjensidig atomnedrustning oppnås ikke ved at NATO-land
137 ensidig ruster ned mens andre atomvåpenstater beholder sine kjernevåpen. Det vil medføre
138 en ubalansert og ustabil sikkerhetssituasjon i våre nærområder.

139
140 **Ny teknologi, selvstyrte våpen og klaseammunisjon**

141 Vi har levd med atomvåpentrusselfen i 75 år. Men både internasjonal sikkerhetspolitikk og
142 vårt eget forsvar påvirkes også av en pågående teknologisk revolusjon: Helt eller delvis
143 selvstyre våpensystemer, stadig mer omfattende digitalisering, droner, kunstig intelligens og
144 algoritmer, posisjoneringsteknologi, nye materialer og biologiske og medisinske gjennom-
145 brudd vil i stor grad forandre kriger og konflikters gang.

146
147 For et land som Norge har denne utviklingen både forsvars- og nedrustningspolitiske
148 konsekvenser. Vi trenger internasjonalt samarbeid og regelverk for å styre denne utviklingen.
149 Arbeiderpartiet vil at Norge tar nødvendige initiativ for å regulere utvikling og bruk av hel- og
150 halvautonome våpen og annen ny våpenteknologi som kan utfordre grunnleggende
151 prinsipper i krigens folkerett. Om de pågående FN-prosessene for å regulere selvstyrte
152 våpen ikke fører fram, vil vi vurdere andre initiativ for å få plass et fungerende internasjonalt
153 regelverk med standarder og grenser for utvikling og bruk av selvstyrte våpen.

154
155 110 land har så langt sluttet seg til det internasjonale klasevåpenforbudet vi tok initiativ til. Vi
156 vil øke innsatsen for at flere land slutter seg til og etterlever klaseammunisjonskonvensjonen.

157
158 **Eksport av forsvarsmateriell**

159 Arbeiderpartiet er tilhenger av at Norge skal ha en egen forsvarsindustri – av beredskaps-
160 hensyn for vårt eget forsvar, for viktige arbeidsplasser og eksportinntekter, og for å kunne
161 utnytte forsvarsindustriens teknologiutvikling i andre bransjer. Samtidig skal Norge ha et
162 strengt regelverk for eksport av forsvarsmateriell. Våpen skal ikke selges til land hvor det er
163 krig eller krig truer. Demokrati- og menneskerettssituasjonen i mottakerlandet må tillegges

164 avgjørende vekt før eksport tillates. Arbeiderpartiets mål er å innføre sluttbrukererklæring fra
 165 alle land og vi vil arbeide for at dette blir en norm internt i NATO. Norge bør være en pådriver
 166 for å øke oppslutningen om og styrke gjennomføringen av FNs våpenhandelstraktat.

167
 168 Jemen har de siste årene vært verdens mest alvorlige humanitære krise. Siden 2015 har
 169 Saudi-Arabia og De forente arabiske emirater vært militært involvert i borgerkrigen i Jemen.
 170 Likevel tillot høyre regjeringen i flere år eksport av norsk forsvarsmateriell og våpen til Saudi-
 171 Arabia og Emiratene.

172 173 **Vårt nabolag**

174 I Norden har vi et sterkt verdifelleskap og like samfunnsmodeller. Både Sverige, Danmark
 175 og Finland styres dessuten av sosialdemokratiske statsministre. Stengte grenser har tydelig-
 176 gjort hvor avhengige vi er hverandre, spesielt i grenseområdenes felles bo- og arbeids-
 177 regioner. På vei ut av koronapandemien trenger vi en ny giv for nordisk samarbeid innen
 178 felter som sikkerhetspolitikk, arbeidsliv, bærekraft, kultur, økonomi, teknologi, klimapolitikk,
 179 og infrastruktur.

180
 181 Vårt naboskap til Russland må være basert både på fasthet, forutsigbarhet og tydelighet – og
 182 på åpenhet, konstruktiv dialog og praktisk samarbeid. Vi står sammen med våre allierte og
 183 europeiske partnere i møte med brudd på folkeretten. Som naboland er det samtidig i Norges
 184 interesse å opprettholde kontinuerlig kommunikasjon og kontakt med Russland, ikke minst i
 185 vanskelige tider og i møte med et mer selvhevdende Russland. Vi vil føre en aktiv
 186 naboskapspolitikk og særlig hegne om samarbeidet i nord, som har bidratt til lavspenning i
 187 nordområdene, ikke minst folk-til-folk-samarbeidet. Vi vil styrke samarbeidet mellom landene
 188 og folkene i nord gjennom Arktisk råd, Barentsrådet og Barentssamarbeidet.

189 190 **Fred og forsoning, krig og konflikt, humanitære kriser**

191 Norsk konfliktløsningsdiplomati er effektiv ressursbruk: Ved å bidra til å forebygge og stanse
 192 væpnede konflikter kan menneskeliv reddes, ødeleggelse avverges og flukt unngås.
 193 Arbeiderpartiet vil styrke norsk innsats for konfliktløsning og forsoning, gjennom nye initiativ,
 194 ved å gjennomgå erfaringene fra de siste tiår og ved å samarbeide med relevante land og
 195 aktører.

196
 197 Norges plass i FNs sikkerhetsråd i 2021–22 utgjør en viktig plattform for å få framgang i
 198 arbeidet for fredelig konfliktløsning. Vi vil bruke medlemskapet i Sikkerhetsrådet til å forsterke
 199 folkeretten, løfte klima- og naturspørsmål og beskytte sivile og barns rettigheter i krig og
 200 konflikt. Samtidig må vi prioritere saker hvor det faktisk er mulig å oppnå konkrete resultater,
 201 for eksempel vedtak om våpenhviler for å tilrettelegge for koronavaksinerings.

202
 203 Norge skal stille opp med humanitær nødhjelp for å lindre nød etter natur- og menneske-
 204 skapte katastrofer. I verden i dag er over 80 millioner mennesker på flukt. Koronapandemien
 205 har gjort vondt verre i mange flyktningleire: dårlige bo- og sanitærforhold, mangel på
 206 hygieneprodukter, medisiner og helsetjenester. Humanitære bidrag har blitt redusert.
 207 Frivillige organisasjoner har trukket seg ut. Utdanningstilbud i flyktningleire har blitt lagt ned.
 208 Arbeiderpartiet vil at Norge skal bidra til å løse årsakene til hvorfor mennesker flykter,
 209 samtidig som vi tar vårt ansvar for å bedre situasjonen for verdens flyktninger og fordrevne.

210 211 *Belarus*

212 Igar Barysaŭ og Nasta Hjerjlovitsj, ledere for henholdsvis Arbeiderpartiets og AUFs søster-
 213 partier i Belarus, har begge i løpet av de siste ukene blitt fengslet av Aljaksandr Lukasjenkas
 214 autoritære regime – bare fordi de med fredelige midler engasjerer seg for et fritt og
 215 demokratisk Belarus. Arrestasjonene er uakseptable. Vi krever at politiske fanger,
 216 fagforeningsledere og journalister løslates. Norge må støtte opp om det svenske OSSE-
 217 formannskapets tilbud om å mekle mellom president Lukasjenka og opposisjonen.

218

219 *Etiopia*

220 Konflikten i Tigray i Nord-Etiopia er dypt alvorlig. Tusener har mistet livet. To millioner
 221 mennesker har flyktet fra sine hjem. Hele regionen rammes: Eritrea er involvert, Sudan har
 222 mottatt 60.000 flyktninger. Sult og tilgang på mat, vann og medisiner har blitt brukt som et
 223 våpen i konflikten. Norge må engasjere seg sterkere for å bidra til en fredelig løsning av
 224 konflikten og sikre tilgang for humanitær nødhjelp til sivilbefolkningen.

225

226 *Kurderne*

227 Om lag 35 millioner kurdere lever i Irak, Iran, Syria og Tyrkia. I en ustabil region krever
 228 Arbeiderpartiet at det internasjonale samfunnet må ta initiativ til dialog og samtaler med
 229 landene med kurdisk befolkning med mål om å sikre den kurdiske befolkningens
 230 økonomiske, sosiale og politiske rettigheter. Forfølgelsen vårt prokurdiske søsterparti HDP
 231 opplever i Tyrkia er uakseptabel. Fram til 2015 opplevde kurderne i Tyrkia viktige framskritt,
 232 men HDPs partileder Selahattin Demirtaş har nå snart sittet fem år i fengsel. Også Tyrkia er
 233 forpliktet til å respektere grunnleggende menneskerettigheter, yrings- og pressefrihet og
 234 demokrati- og rettsstatsprinsipper.

235

236 *Myanmar*

237 Militærkuppet og hærens brutale angrep mot landets egen befolkning er totalt uakseptabelt
 238 og et alvorlig tilbakeslag etter viktige framskritt de siste årene. Den demokratiske overgangs-
 239 prosessen er den eneste veien til fred og stabilitet i Myanmar og må nå gjenopptas. Vi
 240 fordømmer militær- og politivold mot sivile og fredelige demonstranter.

241

242 *Rohingyaene*

243 FNs flyktningekommissær omtaler rohingyaer som verdens mest forfulgte minoritet. Siden
 244 2017 har militæret i Myanmar begått drap, voldtekter, vilkårlige pågrep og satt fyr på
 245 hundrevis av hjem i rohingyalandsbyer. Over 600.000 rohingyaer er drevet på flukt til nabo-
 246 landet Bangladesh. Arbeiderpartiet mener Norge må stille opp med humanitær nødhjelp til
 247 rohingya-befolkningen og bidra til et nødvendig rettsoppgjør etter de uhyrlige overgrepene de
 248 har blitt usatt for. Norge må samtidig kreve at myndighetene i Myanmar gir internasjonale og
 249 anerkjente hjelpeorganisasjoner tilgang for å bedre situasjonen.

250

251 *Sri Lanka*

252 Tamilene nord på Sri Lanka venter fremdeles på selvstyret de ble lovet i 1987. Sårene etter
 253 26 år med borgerkrig gror sakte. At de ansvarlige for borgerkrigens blodige sluttspill i 2009
 254 nå sitter ved makten, taler dessverre ikke for framgang for et fungerende rettsoppgjør, gjen-
 255 oppbygging eller forsoning. Alle Sri Lankas innbyggere – singalesere, tamiler og muslimer –
 256 fortjener like rettigheter.

257

258 *Swaziland/Eswatini*

259 12. april markerte innbyggerne i Swaziland at det var 48 år siden absolutt monarki ble innført
 260 i landet. I dag er landet et av verdens siste absolutte monarkier. Koronapandemien har
 261 forsterket forskjellene i landet: Mens Kong Mswati, hans utvidede familie og politiske
 262 tilhengere lever i overflod, lever folk flest under stor nød og i dyp fattigdom. Landet har
 263 verdens høyeste andel hiv- og aidsmitte. Kritikk av kongen og hans allierte blir slått hardt
 264 ned på. Det er få politiske rettigheter og opposisjonelle risikerer strenge straffer. Fag-
 265 organiserte, studentbevegelse og opposisjonelle forfølges systematisk. Norge må på den
 266 internasjonale arena ta et større ansvar for å sikre folket i Swaziland grunnleggende trygghet
 267 og menneskerettigheter. Kong Mswati må kritiseres for å ignorere sitt eget folks sult og
 268 fattigdom, for at opposisjonelle stemmer, studenter og fagorganiserte i landet forfølges, og
 269 for at arbeidet med å stanse hiv- og aids-epidemien i landet ikke prioriteres.

270

271 *Vest-Sahara*

272 Marokko-okkuperte Vest-Sahara er Afrika siste koloni. Den marokkanske okkupasjonen er i
 273 strid med folkeretten. 29. april er det nøyaktig 30 år siden FNs sikkerhetsråd opprettet

274 MINURSO-operasjonen for å tilrettelegge for en folkeavstemning om Vest-Saharas framtid.
 275 Folket Vest-Sahara venter fremdeles. De må selv få avgjøre sin egen framtid. FNs
 276 sikkerhetsråd må nå utvide MINURSOs mandat til å også å omfatte menneskeretts-
 277 situasjonen i området. Norske myndigheter må fraråde norsk næringslivsengasjement i Vest-
 278 Sahara, i tråd med den offisielle frarådingen fra Stoltenberg II-regjeringen i 2007, og arbeide
 279 for at flere land gjør det samme. Sivile som er dømt i militære domstoler må få sine saker
 280 prøvd på ny, i henhold til internasjonale rettsprinsipper.

281
 282 **Israel og Palestina**

283 Midtøsten preges fremdeles av uløste konflikter i Syria, Jemen, Libya og Irak. I Libanon har
 284 økonomien brutt sammen. Arbeidet med å gjenreise atomavtalen med Iran er meget
 285 krevende. Koronapandemien rammer i tillegg økonomi og samfunnsliv i hele regionen og
 286 overskygger innsats rettet mot konflikthåndtering og internt fordrevne. De humanitære
 287 utfordringene er store, særlig i Jemen, men også i Syria og Libanon. Håndtering av
 288 regionens mange utfordringer bidrar til at Israel-/Palestina-konflikten får mindre internasjonal
 289 oppmerksomhet og prioritet.

290
 291 Biden-administrasjonen har gjenopprettet en tydelig og gjenkjennelig politikk i
 292 Israel/Palestina-spørsmålet – med en forhandlet tostatsløsning som overordnet mål, selv om
 293 Israel/Palestina ikke lenger er USAs førsteprioritet i Midtøsten-regionen. USAs nære
 294 samarbeid med Israel vil bli videreført, men Biden-administrasjonen har allerede markert en
 295 tydelig endring i forholdet til Palestina sammenliknet med Trump-administrasjonen.

296
 297 Arbeiderpartiet vil styrke Norges innsats i Midtøsten. 1. januar 2021 tok Norge sete i FNs
 298 sikkerhetsråd. Samtidig leder vi fortsatt givergruppa for Palestina (AHLC). Arbeiderpartiet vil
 299 bruke Norges rolle i Sikkerhetsrådet og AHLC som plattform for dette arbeidet, og søke nært
 300 samarbeid med FN og resten av Midtøsten-kvartetten (USA, EU og Russland) for å bidra til
 301 politiske løsninger. Vi vil arbeide for å få forhandlinger gjenopptatt og om mulig tilrettelegge
 302 for slike forhandlinger.

303
 304 Palestina og det palestinske nasjonale prosjekt er nå inne i den største krisen siden Oslo-
 305 avtalen. En sentral årsak er intern politisk splittelse blant palestinerne, kombinert med et
 306 nært sammenbrudd i palestinsk økonomi som følge av koronapandemien, bortfall av
 307 giverstøtte og vedvarende israelsk okkupasjon. Utallige forsøk på å oppnå palestinsk
 308 samling etter valgene i 2006 har ikke ført fram.

309
 310 I mars avholdt Israel valg for fjerde gang på to år. I Palestina er det utstedt president- og
 311 parlamentsvalg for første gang på 15 år. Et nytt parlament og dannelse av en nasjonal
 312 samlingsregjering vil kunne gi fornyet legitimitet til det palestinske lederskapet. Det er
 313 betydelige politiske spenninger i prosessen som følge av interne stridigheter på palestinsk
 314 side. Arbeiderpartiet støtter gjennomføringen av frie og inkluderende valg i Palestina. 2/3 av
 315 palestinerne har aldri tidligere kunnet stemme i parlamentsvalg. Valget gir særlig unge
 316 velgere mulighet til å påvirke hvem som skal lede Palestina de neste årene.

317
 318 Palestinsk samling er en grunnleggende forutsetning for at det skal være meningsfullt å
 319 anerkjenne Palestina som stat. Valget vil kunne legge til rette for en nasjonal samlings-
 320 regjering. Det internasjonale samfunns muligheter for å styrke den politiske og økonomiske
 321 støtten til palestinske myndigheter vil avhenge av innholdet i en ny regjeringsplattform,
 322 inkludert avstandstaken fra vold som politisk virkemiddel.

323
 324 Med en stabil palestinsk samlingsregjering på plass, vil Arbeiderpartiet øke norsk støtte til
 325 palestinsk stats- og institusjonsbygging basert på programmet til en slik samlingsregjering. Vi
 326 vil også øke støtten til sivilt samfunn i Palestina. Støtten til viktige tjenesteleveranser til
 327 befolkningen innen helse, vaksinasjon, samt utdanning vil bli trappet opp. Tiltak rettet mot

328 kvinner, barn og unge må gis klar prioritet. Mens høyreregjeringen kutter i Norges bidrag til
 329 FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA), vil Arbeiderpartiet øke Norges bidrag.

330
 331 Arbeiderpartiet vil arbeide tett sammen med USA, sentrale land i EU og i regionen for å
 332 mobilisere støtte til en palestinsk samlingsregjering og vil aktivt bruke AHLC-formannskapet
 333 for å oppnå dette målet.

334
 335 Arbeiderpartiet vil styrke arbeidet for å etablere en palestinsk stat med bærekraftige
 336 institusjoner. Fra regjeringsposisjon er vi rede til å anerkjenne en palestinsk stat når en stabil
 337 palestinsk samlingsregjering er på plass og på et tidspunkt hvor en slik anerkjennelse kan
 338 skape framgang i fredsprosessen. Vi vil arbeide for bredest mulig europeisk støtte til denne
 339 posisjonen. Arbeiderpartiet mener at sluttstatusforhandlingene kan foregå mellom to stater,
 340 Israel og Palestina, og inkludere alle utestående spørsmål.

341
 342 Den israelske okkupasjonen av Vestbredden er hovedhindringen for en tostatsløsning og må
 343 ta slutt. Selv om normaliseringsavtalene mellom Israel og arabiske land satte en stopper for
 344 Netanyahu-regjeringens planer om å annektere store deler av Vestbredden, pågår
 345 okkupasjonen for fullt. En fredelig løsning på konflikten stiller krav til begge parter. Israel må
 346 bære et tydeligere ansvar for befolkningen de holder under okkupasjon. Rakettangrep og
 347 terroranslag mot Israel må opphøre.

348
 349 Statsminister Benjamin Netanyahu fortsetter sin stadig mer kompromissløse kurs. Nye
 350 folkerettsstridige bosetninger planlegges og bygges. Allerede etablerte – og etter israelsk lov
 351 ulovlige bosetninger – godkjennes nå retroaktivt i det israelske rettssystemet. Palestinske
 352 hus på Vestbredden og i Jerusalem rives på tvilsomt juridisk grunnlag. Bosettervolden er
 353 omfattende. Palestinske landeiendommer overtas og olivenlunder ødelegges i stort omfang.
 354 Selv om israelske myndigheter tillater noe bistand inn i Gaza, har de to millioner innbyggerne
 355 på Gaza-stripen i praksis vært underlagt en land-, vann- og luftblokade de siste 15 årene.

356
 357 Det trengs sterkere virkemidler mot okkupasjonen og de ulovlige bosetningene. Norge bør
 358 gjøre som en rekke andre land i Europa og innføre en merkeordning for varer tilvirket i de
 359 ulovlige bosettingene for å gi forbrukere mulighet til ikke å kjøpe disse produktene. Israelsk
 360 verdiskapning på okkupert land er ikke omfattet av handelsavtalen Norge og øvrige EFTA-
 361 land har med Israel. Norske myndigheter må utarbeide en skriftlig anbefaling til norsk
 362 næringsliv om fraråding av økonomisk samkvem som støtter opp om ulovlig bosettings-
 363 virksomhet og andre folkeretts- og menneskerettighetsbrudd i de okkuperte palestinske
 364 områdene.

365
 366 Det er utenkelig at en framforhandlet tostatsløsning kan bli virkelighet uten at Israels
 367 sikkerhet er ivaretatt. På tross av sin militære og økonomiske styrke er Israel i en utsatt
 368 regional posisjon. En tydelig erkjennelse av denne realiteten må ligge til grunn både for
 369 arbeidet med å få på plass en politisk løsning med palestinerne og for Norges bilaterale
 370 forbindelser med Israel. Arbeiderpartiet ønsker å videreføre et bredt og konstruktivt bilateralt
 371 politisk og økonomisk samarbeid med Israel. Vi vil fastholde og utdype et tydelig
 372 engasjement i arbeidet mot antisemittisme.

373
 374 Flere hundre palestinske barn sitter i dag i israelske fengsler. At Israel skiller mellom 16 og
 375 18 år som myndighetsalder mellom henholdsvis israelere og palestinere, samt henholdsvis
 376 12 og 14 år som deres kriminelle lavalder, er eksempler på systematisk forskjellsbehandling.
 377 Både EU, UNICEF og FNs menneskerettskommisær har kritisert israelske myndigheter for
 378 militær forvaring av palestinske barn. Arbeiderpartiet vil i regjering sikre at Norge tar
 379 rapportene om mangelfull og urettferdig domstolsbehandling av barns saker i det israelske
 380 rettssystemet på alvor. Palestinere og israelere må stå like for loven.

381
 382

383 **Handelspolitikk**

384 Regelstyrt internasjonal handel er en motvekt til at den sterkeste rett og kapitalkreftene får
385 råde fritt. Et åpent og regulert handelssystem skaper forutsigbarhet og er en forutsetning for
386 rettferdig handel. I forhandlinger om nye handelsavtaler vil Arbeiderpartiet sikre grunn-
387 leggende arbeidstakerstandarder og -rettigheter, klima- og miljøhensyn. I en ny frihandels-
388 avtale med Kina må norske myndigheter prioritere å ivareta grunnleggende arbeidstaker-
389 rettigheter, inkludert forbudet mot tvangsarbeid. Handelsforhandlingene med MERCOSUR
390 (Brasil, Argentina, Uruguay og Paraguay) må brukes til å få plass forpliktelser om bevaring
391 av Amazonas-regnskogen.

392

393 **Vårt felles forsvar**

394 Forsvaret skal ivareta Norges sikkerhet, trygghet og handlefrihet, våre interesser og verdier.
395 Basert på NATO-alliansen skal Forsvaret avskrekke og forebygge krig og konflikt. Vi vil
396 særlig styrke forsvarsevnen i Nord-Norge med relevante bidrag fra alle forsvarsgrener.

397

398 Vi vil holde fast ved norsk basepolitikk slik den ble knesatt av Einar Gerhardsen på NATO-
399 toppmøtet i 1957: «[H]elt fra NATOs grunnlegging har [det] vært Norges politikk ikke å
400 stasjonere fremmede stridskrefter på vårt territorium så lenge vi ikke er truet av eller utsatt
401 for angrep. Vi ser ingen grunn til å endre denne politikk.» Samtidig er vi for at våre allierte
402 øver og trener i Norge, under norske forhold og sammen med norske styrker. Det er Norge
403 selv som bestemmer hvordan basepolitikken skal praktiseres.

404

405 Basepolitikken og våre selvpålagte militære begrensinger er viktige elementer i balansen
406 mellom avskrekking og beroligelse. Med den teknologiske utviklingen har geografisk avstand
407 ikke samme betydning som før. Det er nå behov for å oppdatere og tilpasse våre selvpålagte
408 militære begrensinger. Balanseringen mellom avskrekking og beroligelse må også
409 oppdateres for å kunne håndtere mer sammensatte trusler.